

CZU: 005.915:330.131.7:336.743

DOI: <https://doi.org/10.53486/icspm2022.13>

**CURRENCY RISK MANAGEMENT IN THE BANK
MANAGEMENTUL RISCULUI VALUTAR IN BANCĂ**

CÎRLAN Ana

ORCID: 0000-0002-9223-7755

conf. univ., dr. ASEM, Republica Moldova, ana.cirlan@ase.md

ABSTRACT: *The importance and actuality of the theme is characterized by the fact that at the base of every entity, be it commercial or non-commercial, private or public, financial, there are resources, whether they are in foreign currency or the national currency. In addition, thanks to their correct management by using the most efficient technologies and well-structured policies, it will be possible to avoid and minimize any risk.*

Currency risk represents the probability of suffering a loss or non-realization of the forecasted profits due to the variation of the exchange rate on the market, in a direction unfavorable to the adopted position. Currency risk in the bank can occur at any time because it cannot be predicted. That is why each bank practices different methods to prevent this risk. In order

to protect against possible future losses, the bank must create a complex evaluation system. The development of such a system is related to conducting multiple researches. Exchange rate fluctuations negatively influence any activity, including bank activity. Each bank is oriented towards minimizing or eliminating this exchange rate risk by using different well-determined methods that will contribute to the stability of the exchange rate.

The purpose of the research is to highlight the aspects that comprise the management of foreign exchange risk in the bank, the methods used regarding the effective management of the existing foreign exchange risk, the characterization of foreign exchange risk management strategies.

KEYWORDS: banking risk, currency risk, currency risk management.

JEL CLASSIFICATION: M16, F31, E58, G21.

INTRODUCERE. În domeniul bancar, importanța problemei managementului riscului a crescut considerabil la începutul anilor 80. În această perioadă, din cauza variațiilor mari ale ratei dobânzii, generate de accentuarea procesului inflaționist și a crizei energetice, ca urmare a fluctuațiilor semnificative ale cursurilor de schimb după aprobarea sistemului Bretton Woods și, nu în ultimul rând, ca urmare a intensificării concurenței pe piața serviciilor financiare, instabilitatea devine o caracteristică a mediului în care își desfășoară activitatea instituțiile financiare. În noua situație, vulnerabilitatea băncilor a crescut și numărul falimentelor bancare a crescut.

Riscul bancar ia multe forme în sectorul bancar, provocând bătăi de cap și supunându-i multă incertitudine. Un risc valutar determină băncii pierderi financiare caracterizate prin venituri reduse, creșteri nejustificate de costuri, pierderea capacităților de plată, reducerea capitalului și în același timp profit. Toate băncile din Republica Moldova își propun să maximizeze profitul financiar. Acest obiectiv ar trebui abordat de managementul riscului bancar prin dezvoltarea de politici și proceduri de gestionare a portofoliului financiar, cu controale eficiente ale riscurilor.

CONȚINUTUL LUCRĂRII. O multitudine de tipuri de activități bancare sunt supuse unor riscuri valutare, dar acestea sunt relativ puține. Fiecare bancă poate înregistra unele pierderi în urma operațiunilor valutare. Acest fapt este acordată o mare atenție de către managerii băncii, aceștia fiind atenți să elaboreze și să pună în funcțiune strategii corecte privind gestionarea riscului valutar apărut în bancă în orice moment.

Pentru determinarea și înțelegerea mai largă a ceea ce este cu adevărat un risc valutar în sistemul bancar, vom începe cu definiția cuvântului risc în sine, care este un concept care prezice probabilitatea existenței unui eveniment negativ și impactul pe care îl are. va fi suportat ca urmare. Etimologic, cuvântul risc provine din cuvântul francez „risque”, care înseamnă pericol.

Consultând dicționarul de management (Nicolescu, O., 2011) constatăm că riscul cuprinde următoarele idei:

- a) Riscul este un pericol.
- b) Ideea de cost, strâns legată de măsura anterioară a acestui cost este evaluată în termeni care arată gravitatea riscului.
- c) Ideea de a risca în mod intenționat un anumit pericol pentru a obține un avantaj.
- d) Ideea de măsurare posibilă a evenimentului și exprimată în termeni care arată frecvența.

Referindu-ne la riscul din cadrul băncii, acesta reprezintă o amenințare ca eveniment sau acțiune într-un timp neprevăzut care va afecta negativ capacitatea băncii de a-și atinge obiectivele și de a îndeplini îndatoririle sau așteptările acționarilor. Procesul de management al riscului constă în aplicarea sistematică a politicilor și practicilor pentru dezvoltarea acestora, cu scopul de a analiza, identifica, evalua și monitoriza riscurile existente. Banca identifică și gestionează riscurile la care poate fi expusă, printr-un cadru de tehnici cuprinzătoare pentru acest risc. În același timp, banca acordă o mare importanță evaluării riscurilor valutare, deoarece acestea au un impact semnificativ asupra activității sale.

Analizând semnificația riscului valutar am determinat mai multe definiții abordate diferit dar cu aceleași sens.

Conform dicționarului financiar-bancar (visit: <https://bancamea.md/dictionar-financiar-bancar>), riscul valutar este definit ca risc care însoțește tranzacțiile cu titluri de valoare exprimate în

valute străine, care poate să conducă la dezechilibrări ale bilanțului valoric exprimat în moneda națională, ca urmare a fluctuațiilor neașteptate ale ratelor de schimb valutar.

Banca Națională a Moldovei definește riscul valutar (visit: <https://www.bnm.md/ro/content/regulamentul-privind-cadrul-de-administrare-activitatii-bancilor-aprobat-prin-hce-al-bnm>) ca un risc al expunerii la pierderi rezultate din contractele comerciale sau din alte raporturi economice ca urmare a fluctuațiilor pe piață ale ratei de schimb valutar în perioada dintre încheierea contractului și scadența acestuia.

În viziunea profesorului universitar Paul Bran, riscul valutar reprezintă posibilitatea apariției unei pierderi în cadrul unei tranzacții economice sau financiare ca urmare a modificării cursului (deprecierea sau reprecieriarea) valutei de contract pe intervalul ce se scurge din momentul încheierii contractului și data efectuării plății în valută (Bran, P., 1995).

Riscului valutar sunt expuse costurile sau veniturile, activele corporale și necorporale financiare supuse amortizării care sunt denominate în valută națională (MDL) și care reprezintă scopul unei operațiuni financiare (creditare/debitare a contului curent, acumulări de venituri/cheltuieli, decontarea debitelor/creditelor) ce vor fi efectuate în valuta străină și prin urmare, reprezintă obiectivul unei continue modificări realizate la cursul de schimb valutar de piață cu un impact asupra contului de profit sau pierdere.

Poziția valutară exprimă gradul de angajare a unei bănci și repartizează riscul valutar după dimensiunea de expunere:

- a) Expunerea tranzacțională este efectul evidențelor contabile și se caracterizează prin utilizarea câtorva valori ale cursului de schimb pentru evaluarea aceleași active, are un efect pe termen scurt și poate fi minimizată prin operațiunea de hedging;
- b) Expunerea economică, se caracterizează prin stabilirea influenței fluctuațiilor cursului de schimb asupra valorii băncii;
- c) Expunerea de conversie se evidențiază în cazul tranzacțiilor internaționale.

Riscul valutar afectează întreaga activitate a băncii deoarece majoritatea băncilor mizează pe operațiunile valutare fie în cont propriu al băncii sau în numele unui client al său. Prin prevederile la risc banca reușește să se protejeze și asigurându-și o stabilitate atât financiară cât și prin încrederea clienților săi.

De regula, băncile divizează riscul valutar este în următoarele categorii:

1) *Riscul valutar structural*: se referă la pierderea potențială care rezultă din fluctuațiile cursului de schimb valutar care poate avea un impact negativ asupra rezervei valutare care face parte din capitalul propriu consolidat aferent investițiilor de capital evaluate la cost (inclusiv în rapoarte financiare individuale) sau asupra rezervelor aferente altor elemente ale rezultatului global legate de instrumentele de capital evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global deja incluse în situații financiare individuale. În ceea ce privește rezervele aferente altor elemente ale rezultatului global, în cazul unei tensionări, aceste rezerve nu sunt debitate în contul de profit sau pierdere, și sunt reclasificate în rezultatul reportate. Mai mult ca atât, acestea includ și riscul valutar asociat instrumentelor de capital hibride.

2) *Riscul valutar aferent tranzacției*: vizează pierderea potențială rezultată din fluctuațiile cursurilor de schimb valutar care ar putea avea un impact negativ, asupra valorii contabile a activelor și pasivelor înregistrate în situațiile financiare, cât și asupra rentabilității tranzacțiilor de finanțare, creditare, investiții/cesionare denominate în valuta străină. Expunerea tranzacțională rezultă din aceea că o serie de operațiuni se desfășoară în valută iar cursul poate fluctua, influențând astfel marja în țara de referință. Poate deveni semnificativ pe termen scurt sub un an. Cu cât riscul valutar de tranzacție e mai mare cu atât mai mare este instabilitatea monetară în bancă.

3) *Riscul valutar aferent tranzacției asociat riscului valutar structural*: vizează riscul valutar asociat dividendelor așteptate din investițiile de capital și cel asociat gestionării riscului valutar rezultat din evenimente corporative legate de gestionarea investițiilor de capital.

4) *Riscul valutar de translație*: riscul valutar ce rezultă din recunoașterea în situațiile financiare a contribuției la capitalul propriu consolidat al acelor investiții de capital ce sunt denominate în valută alta decât în valute naționale (MDL).

De regulă riscul valutar poate fi clasificat în diferite moduri, de la mai amănunțit până la mai structurat, în dependență de instituția analizată, de piața economică dezvoltată. De aici mai putem clasifica riscul valutar după gradul de risc cum urmează:

a) **Riscul simplu.** Riscul inițial este înțeles ca un eveniment riscant separat, de exemplu riscul într-un anumit import sau export. Riscul simplu determinat de un lichid sau un grup de operațiuni într-o perioadă limitată de timp. Este foarte ușor de analizat și de prezis, ceea ce se poate întâmpla când este planificat;

b) **Risc complex.** Spre deosebire de varianta simplă, un risc complex este un astfel de risc care este identificat pentru întreaga situație economică din organizație. Acesta poate include suma instabilităților și a fluctuațiilor neașteptate ale rate de schimb pe mai mult tranzacții. Această categorie de risc descrie în esență consecințele complexe ale efectuării diferitelor tranzacții, investiții și efectuarea tranzacțiilor în valute internaționale;

c) **Riscuri ascunse.** Separat merită luată în considerare categoria analitică a riscurilor ascunse. Acestea este denumirea riscurilor asociate cu o anumită întreprindere, atunci când posibilă pierdere de profit privește exclusiv această organizație sau subdiviziunea acesteia. Ca exemplu: în momentul în care a fost efectuat o tranzacție în care o parte din profit va fi pierdută din cauza unei modificări a cursului de schimb într-o altă țară, atunci această situație va fi clasificată ca risc ascuns. Această categorie este mereu analizată și se reflectă la nivelul intern al băncii.

Gestionarea riscului valutar începe de la controlul sau analiza periodică de către organele interne a băncii. Scopul acestuia este efectuarea unei evaluări independente și obiective a adecvării sistemului de funcționare de control intern în bancă privind operațiunile efectuate de aceasta, care implică apariția riscului valutar, dar în general nivelul riscului valutar. Sarcina controlului constă în realizarea unei analize a sistemului de management al riscului valutar, inclusiv identificarea, măsurarea, determinarea nivelului maxim și minim de risc existent și acceptabil. Etapele de verificare sunt următoarele:

- 1) evaluarea capacității băncii de a efectua tranzacții valutare la o anumită scară, a caracterului complet și eficacității procesului de gestionare și control al riscului, reglementarea poziției valutare, inclusiv și aspectul tehnic;
- 2) capacitatea utilizării instrumentelor de acoperire împotriva riscului;
- 3) monitorizarea stării poziției deschise a băncii privind riscul valutar și modificările rezultatului financiar din operațiunile de schimb valutar;
- 4) evaluarea impactului riscului valutar asupra valorii capitalului de reglementare;
- 5) verificarea conformării calculului normelor de poziție deschisă a băncii pe risc valutar cu cerințele stabilite.

Gestiunea riscului (visit: <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2018/07/Metodologia-de-management-al-riscurilor-2018.pdf>) presupune măsurile întreprinse pentru diminuarea probabilității (posibilității) de apariție a riscului sau/și de diminuare a consecințelor (impactului) asupra rezultatelor (obiectivelor), dacă riscul s-ar materializa. Gestiunea riscului reprezintă diminuarea expunerii la risc, dacă acesta este o amenințare.

Riscul valutar poate apărea în orice moment și de aceea fiecare bancă trebuie să fie gată pentru punerea în executare a celor mai bune strategii de gestiune a riscului. Procesul de gestiune a riscului valutar nu cuprinde doar elaborarea, definirea și pregătirea soluțiilor de rezolvare, dar și asigurarea că tot personalul băncii a fiecărei subdiviziuni este înștiințat despre acestea prin informarea periodică (elaborarea diferitor seminare, testări de verificare etc) din actele normative ale băncii și prevederile Legislație în vigoare.

Strategia gestiunii riscului valutar în sistemul bancar este foarte important, deoarece include elaborarea politicii de decizii ce vor fi utilizate la timpul oportun și succesiv pentru a preveni sau a ameliora acel risc, oferind posibilitatea de dezvoltare a activității valutare în cadrul băncii și concomitent întreținerea riscului la nivel administrat.

Pentru a determina și gestiona corect un risc valutar survenit în bancă, va trebui analizat după următorii criterii:

- a) Definirea expunerii riscului ce se caracterizează prin identificarea tipului de risc ce este expus banca.;

b) Evaluarea expunerii riscului presupune valoarea riscului pentru fiecare valută din portofoliul băncii în contextul volatilității anticipate pentru fiecare piață valutară;

c) Controlul riscului cuprinde procedurile de determinare a riscului, formularea politicilor băncii, stabilirea strategiilor de gestiune a riscului și determinarea limitelor interne pentru expunerea valutară maximă pentru fiecare valută gestionată;

d) Executarea tranzacțiilor cuprind toate operațiunile valutare efectuate în bancă dar și clienții săi. Fiecare bancă își stabilește limitele valutare.

Concluzii. Astfel, gestiunea riscului valutar în sectorul bancar este importantă, acționează asupra gestiunii întregii bănci. Pentru a monitoriza fiecare bancă autoritățile pe piața bancară impun tuturor băncilor aceleași limite și model privind gestiunea riscului valutar. Gestiunea riscului valutar asigură băncii o evaluare corectă a riscului, micșorarea pierderilor și cheltuielilor, restructurarea permanentă a portofoliului de active și pasivele băncii. Banca va putea să-și cunoască riscurile și va deține în permanență informația privind nivelul de risc la care poate fi pusă la un moment oricare. Prin gestiunea riscului valutar banca urmărește minimizarea șansei producerii riscului valutar în bancă.

REFERINȚE:

1. BRAN, P., (1995). *Relații financiare și monetare internaționale*. București: Editura Economică, p.102. ISBN 973-9198-20-1
2. *Dicționar financiar bancar* [online]. [citată 14 iulie 2022]. Disponibil:<https://bancamea.md/dictionar-financiar-bancar>
3. *Metodologi de management al riscurilor* [online]. [citată 15 septembrie 2022]. Disponibil:<https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2018/07/Metodologia-de-management-al-riscurilor-2018.pdf>
4. NICOLESCU, O., (2011). *Dicționar de management*. București: Editura Pro universitaria, p.68. ISBN 9789731298825
5. *Regulamentul privind cadrul de administrare a activității băncilor, aprobat prin HCA al BNM*: din 20 decembrie 2018, BNM 1997, cap.2, p.3